

I: Спочатку я хочу спитати про Ваші основні обов'язки під час роботи над проектом Vogas.

B: Разом із моєю командою VTT ми відповідаємо за розгортання структури RRI. Основою RRI є п'ять основних елементів — наукові дослідження, відкритий доступ, гендерна рівність, залучення громадськості та ефективне управління. Саме ці п'ять принципів ми прагнули всебічно впровадити в межах проекту Vogas упродовж останніх років. І нам вдалося створити необхідну структуру вже на підготовчому етапі. У цьому допомогло належне планування ще до запуску самого проекту. Тепер ми відслідковуємо весь інноваційний процес Vogas і, ближче до завершення загального обсягу робіт, визначимо основні результати реалізації проекту.

I: Добре. Не могли б Ви трохи більше розповісти нам про те, чому ця структура є настільки важливою, та як вона виглядає на практиці?

B: Використовувана концепція інноваційних досліджень виходить за межі базових етичних норм для подібних проектів, тому ми хочемо забезпечити відповідність поставлених цілей та всього робочого процесу інтересам різних зацікавлених сторін, зокрема, цільових груп пацієнтів. У межах проекту Vogas було передбачене всебічне врахування інтересів пацієнтів із діагностованим раком шлунка. Ми також займалися впровадженням інновацій та безпосередньо проведенням досліджень, які є відкритими для широкого загалу та спрямовані на задоволення потреб суспільства. Отже робота здійснювалася максимально відповідально з налагодженням ефективного зворотного зв'язку. Усе робилося для того, щоб покращити ситуацію, у якій опинилися люди з групи ризику.

I: А тепер давайте перейдемо до обговорення проблем. Це був досить тривалий проект, і обставини, за яких він реалізовувався, були, м'яко кажучи, винятковими. Але чи не могли б Ви виділити кілька ключових проблем, із якими довелося зіткнутися?

B: Як і для багатьох інших дослідницьких проектів, основні труднощі були пов'язані з пандемією коронавірусу. Наприклад, ми запланували багато заходів у форматі особистої присутності, які передбачали безпосередню взаємодію з різними зацікавленими особами чи представниками громадськості. Зі зрозумілих причин вони були скасовані. Тож, нам довелося підлаштовуватися до ситуації, щоб зробити деякі із цих заходів віртуальними або розширити діапазон послуг, що пропонуються на різних сайтах (наприклад, на профільних платформах, які використовувалися для реалізації проекту й тестування розробленого інструменту). Через інтенсивне поширення коронавірусу ми перерозподілили обов'язки, змінили логістику та перепланували свою дослідницьку й інноваційну діяльність у межах проекту Vogas. Головною проблемою, на мій погляд, була

необхідність адаптації до обставин, які ми не могли передбачити, коли планували та запускали цей проєкт.

I: Чи були якісь суттєві перешкоди, не пов'язані безпосередньо з COVID-19, про які також потрібно згадати?

B: Нам довелося переосмислити багато аспектів нашої роботи, зокрема процес залучення пацієнтів. А також те, як само ми маємо провадити свою наукову діяльність. Але, на щастя, усі ми опинилися в однаковій ситуації, тому проєктна група та наші партнери проявили максимальну гнучкість, ретельно дотримуючись наданих їм рекомендацій — зокрема щодо опитування пацієнтів у межах структури RRI. Ознайомившись із наданими вказівками, вони могли працювати замість нас у тих місцях, куди ми фізично не могли дістатися.

I: Гарзд. А тепер, коли ви вже кілька років вимушено перебуваєте в цій винятковій ситуації, які головні висновки, зроблені під час роботи над проєктом, спадають Вам на думку? Що б Ви змінили, якщо б можна було пройти цей шлях знову?

B: Оцінюючи ризики, пов'язані з реалізацією проєкту, дуже важко передбачити події на кшталт глобальної пандемії коронавірусу. Тож я не думаю, що із цього можна винести якісь уроки на майбутнє. Якщо ви не очікуєте на апокаліпсис під час розроблення проєктної пропозиції, то не зможете в належний спосіб підготуватися до нього. Але ми дізналися багато нового про підхід і структуру RRI, а також про їхнє використання для розроблення таких медичних технологій як *Vogas* — інструменту для діагностики безпосередньо в місці надання медичної допомоги. Цей підхід дійсно є вкрай важливим, адже це не просто доповнення до проєкту, що дає змогу, наприклад, ставити галочки в потрібних пунктах. Оскільки дослідники та лікарі звикли дотримуватися основних етичних норм і положень кодексу поведінки, а застосовувана структура RRI є набагато більш масштабною, їм довелося суттєво змінити алгоритм своєї роботи. Зокрема це стосується надання рівних можливостей у сфері охорони здоров'я та вільного доступу до медичних послуг, що є однією з головних переваг впровадження нових технологій. Саме такий урок я засвоїв. Працюючи над проєктом *Vogas* разом із партнерами, ми поступово усвідомлювали всю його важливість для суспільства. У цьому дуже допомогло проведення різноманітних заходів, як-от семінари та наради, де ми мали змогу визначити спільні інтереси та обговорити поточні питання. Крім того, вони давали наших партнерам змогу краще зрозуміти важливість основних принципів використовуваної структури для суто технічної або клінічної діяльності.

I: Я думаю, що в епоху боротьби з коронавірусом усі зрозуміли, наскільки важливо регулярно спілкуватися зі своїми партнерами по проєкту та іншими зацікавленими особами. Думаючи про сьогоднішнє та заглядаючи в майбутнє, у

який спосіб такі цифрові медичні інструменти як Vogas, на Вашу думку, можуть допомогти в забезпеченні рівних можливостей у сфері охорони здоров'я?

В: Спільно зі своєю командою VTT і нашими партнерами по проєкту я дійшов одного важливого висновку. Основна цінність і головна перевага таких медичних технологій як Vogas полягає в тому, що їх можна використовувати в найрізноманітніших умовах. Зокрема це стосується важкодоступних регіонів нашої планети. Наприклад, коли йдеться про дуже віддалене місце, наприклад, десь у джунглях Амазонки, де майже відсутній доступ до повноцінної медичної інфраструктури. Ви можете запропонувати людям рішення, що дає змогу діагностувати, скажімо, рак шлунка ще на ранній стадії розвитку захворювання. Це кардинально змінює ситуацію, коли мова йде, наприклад, про збереження чийогось життя. Чим раніше буде виявлено рак шлунка, тим більше шансів на успішне лікування. Тому я вважаю, що такі технології як Vogas можуть покращити загальний доступ до послуг у сфері охорони здоров'я та безпосередньо поліпшити якість життя багатьох людей. Звичайно, якщо використовувати їх у належний спосіб. Тож потрібно визначити, хто найбільше потребує допомоги, і зробити все можливе для її своєчасного надання. Це потрібно не тільки хворим, але і людям із групи ризику, що з різних причин опинилися в небезпечній ситуації. Цей інструмент також відмінно підходить для комерційного застосування. Адже за його використання ви зможете краще визначити коло основних цілей та головних користувачів. Звичайно, додатково можна розробити бізнес-план — це підвищить рівень прибутку та покращить вашу ділову репутацію. Тому я думаю, що в майбутньому ці електронні технології у сфері охорони здоров'я матимуть величезний потенціал для покращення якості життя різних людей по всьому світу.

І: Отже, йдеться не лише про заможних людей у більш розвинутих країнах, а й про віддалені громади, які наразі можуть не мати доступу до подібного рівня медичного обслуговування.

В: Абсолютно вірно. Я вважаю, що це однозначно одна з головних переваг, одна з головних цінностей подібних технологій.